

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz
www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: 3473/2013
Registrační číslo (uvádějte vždy v korespondenci): 181/SU/2012

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 8. 12. 2012 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■ (dále též „Navrhovatel“), proti instituci, Komerční banka, a. s., se sídlem Na Příkopě 33 čp. 969, 114 07 Praha 1, IČ 45317054, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, oddíl B, vložka 1360 (dále též „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o zaplacení částky ve výši 80 Kč, takto:

- I. Komerční banka, a. s., se sídlem Na Příkopě 33 čp. 969, 114 07 Praha 1, IČ 45317054, je povinna ■, nar. 13. 6. 1978, bytem Pod Bání 2019/1, 180 00 Praha 8, vrátit částku 80 Kč (slovy osmdesát korun českých), a to do tří dnů od právní moci tohoto nálezu.**
- II. Komerční banka, a. s., je podle § 17a zákona o finančním arbitrovi povinna zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých), protože finanční arbitr v nálezů vyhovuje návrhu ■. Sankci je Komerční banka, a.s. povinna uhradit ve lhůtě 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí na účet České národní banky č. ú. 19 - 3520001/0710, var. symbol 1812012, konst. symbol 558.**

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se v řízení před finančním arbitrem domáhá, aby mu Instituce vrátila poplatek za spravování úvěru, který jí uhradil, neboť podle názoru Navrhovatele nebyl platně sjednán.

Finanční arbitr při zkoumání podmínek tohoto řízení zjistil, že Navrhovatel jako dlužník a Instituce jako věřitel uzavřeli dne 3. 5. 2010 úvěrovou smlouvu č. ■ (tzv. Osobní úvěr), na základě které se Instituce zavázala Navrhovateli poskytnout finanční prostředky, bez sjednaného účelu, a Navrhovatel se zavázal splatit vyčerpanou jistinu úvěru a zaplatit úroky z vyčerpané jistiny úvěru (dále jen „Smlouva o úvěru“).

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel byl v předmětném smluvním vztahu s Institucí fyzickou osobou, která by jednala v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu povolání, Navrhovatele tedy finanční arbitr považuje za spotřebitele ve smyslu § 3 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi.

Instituce je banka ve smyslu zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a je oprávněna vykonávat činnosti na základě licence udělené Českou národní bankou, mimo jiné poskytovat úvěry.

Instituci jako věřitele ze Smlouvy o úvěru tedy finanční arbitr považuje za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi.

Smlouva o úvěru, kterou uzavřeli Navrhovatel a Instituce, je spotřebitelským úvěrem; Smlouva o úvěru byla uzavřena za účinnosti zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb. (dále jen „zákon č. 321/2001 Sb.“), a není ve smyslu § 1 odst. 2 zákona č. 321/2001 Sb. smluvním vztahem vyloučeným z působnosti tohoto zákona.

Finanční arbitr konstatuje, že k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, je příslušný, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle § 1 písm. c) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že s Institucí uzavřel Smlouvu o úvěru, ve které se mj. zavázal k úhradě poplatku za spravování úvěru v měsíční výši 80 Kč. Ujednání zakládající povinnost Navrhovatele k úhradě dotčeného poplatku je podle názoru Navrhovatele neplatné, neboť ze Smlouvy o úvěru není podle Navrhovatele zřejmé, co je obsahem spravování úvěru a jaká jsou práva a povinnosti smluvních stran z takového smluvního ujednání. Navrhovatel se domníval, že poplatek za správu úvěru bude hradit za službu, kterou bude čerpat, avšak tato služba neexistuje. Podle názoru Navrhovatele je ujednání o poplatku za správu a vedení úvěrového účtu neplatné pro jeho neurčitost a nesrozumitelnost podle ustanovení § 37 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), neboť smluvní ujednání o předmětném poplatku postrádá vymezení jakýchkoliv práv a povinností.

Navrhovatel je přesvědčen, že Instituce spravování úvěru neprovádí, neboť finanční prostředky již byly poskytnuty. Pokud však tuto činnost skutečně provádí, činí tak ve svém zájmu a ve svůj prospěch. Navrhovatel dále tvrdí, že náklady Instituce na správu úvěru jsou vyjádřeny v úrokové sazbě, když tato představuje zisk Instituce, riziko poskytnutí peněz, pokles ceny peněz, jakož i náklady na plnění závazku Instituce.

Ujednání o předmětném poplatku je, dále podle názoru Navrhovatele, ujednáním, které v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, když fakticky k žádné správě úvěru nedochází a Navrhovatel tak platí

za službu, kterou nedostává. Podle názoru Navrhovatele je proto ujednání o poplatku za správu a vedení úvěrového účtu neplatné i podle ustanovení § 55 odst. 2, resp. podle ustanovení § 56 občanského zákoníku. Navrhovatel současně tvrdí, že při sjednání dotčeného poplatku byl uveden v omyl, když se domníval, že za takovou úhradu mu bude poskytována odpovídající služba, avšak žádná taková služba neexistuje, a proto je dotčený poplatek podle názoru Navrhovatele neplatný podle ustanovení § 49a občanského zákoníku. Závěrem Navrhovatel ještě dodal, že sjednání poplatku za neexistující službu je rovněž neplatné pro rozpor s dobrými mravy podle ustanovení § 39 občanského zákoníku.

Na podporu všech svých tvrzení Navrhovatel odkazuje na rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 7. 6. 2011, sp. zn. XI ZR 388/10, ve kterém tento soud rozhodl o neplatnosti poplatku za vedení úvěrového účtu.

K dotazu finančního arbitra, jakou službu měl podle svého názoru Navrhovatel obdržet za úhradu dotčeného poplatku, Navrhovatel pouze uvedl, že hradí poplatek za spravování úvěru, přestože není definováno, jaké služby má obdržet, a zároveň mu žádné takové služby poskytovány Institucí nejsou, neboť neexistují. Při uzavírání smlouvy se Navrhovatel domníval, že náklady spojené s vedením úvěru jsou plně hrazeny úrokem, kdy až následnou právní analýzou zjistil, že je zatížen dalším poplatkem.

Dále k dotazu finančního arbitra, proč s Institucí Navrhovatel neuzavřel jiný úvěrový vztah, který byl v době uzavření Smlouvy o úvěru v nabídce Instituce, neobsahoval ujednání o poplatku za správu úvěru, avšak měl vyšší úrokovou sazbu, Navrhovatel uvedl, že o této možnosti nevěděl.

6. Tvrzení Instituce

Instituce namítá, že ujednání o poplatku za spravování úvěru je platné a vymahatelné a že poplatek je Navrhovateli účtován oprávněně. Podle Instituce je ujednání o poplatku třeba posuzovat v kontextu celé smlouvy o úvěru a související úvěrové dokumentace, a nelze jej účelově oddělovat. Při korektní interpretaci poplatku za spravování úvěru je pak zřejmé, že poplatek je fixní částí odměny za poskytnutý úvěr.

Instituce vysvětluje, že spravování úvěru zahrnuje řadu činností, zejména poradenské a konzultační služby poskytované odbornými bankovními poradci, automatickou úhradu úvěrového dluhu z běžného účtu nebo možnost Navrhovatele kdykoliv zjistit informace související s poskytnutím úvěru, zejména prostřednictvím internetového bankovníctví MojeBanka.

K dotazu finančního arbitra, jakým způsobem lze odlišit konzultaci a poradenskou činnost, která je podle tvrzení Instituce obsažena v rozporovaném poplatku, od konzultace uvedené v Sazebníku Instituce pod bodem 12. 3. 4, kdy za každou i započatou hodinu práce je účtován klientovi poplatek ve výši 500 Kč + 20 % DPH, Instituce uvedla, že tento poplatek se nevztahuje na fyzické osoby. K dotazu finančního arbitra Instituce dále doplnila, že obsahem poplatku za zprávu podávanou telefonem ve výši 30 Kč za 1 minutu + 20 % DPH uvedeného v části 12. 2. 3 Sazebníku Instituce, jsou bankovní informace o tuzemském nebo zahraničním subjektu, přenos tzv. kreditní informace o tuzemském nebo zahraničním subjektu či přenos informace oprávněné osobě dle exekučního titulu nebo osobě, která utrpěla škodu. Posledně zmíněný

poplatek tak není účtován klientovi v případě, kdy je Institucí telefonicky upomínán o úhradu splátky po datu její splatnosti.

K dotazu finančního arbitra Instituce vysvětlila, že za automatickou úhradu úvěrové splátky není na vrub úvěrového ani běžného účtu účtován Navrhovatel žádný poplatek a doplnila, že Navrhovatel je majitelem tzv. Extra konta zřízeného v rámci tzv. programu Domino, kdy za vedení běžného účtu není klientovi účtován žádný poplatek. Stejně tak není klientovi účtován zvláštní poplatek za vedení internetového bankovníctví MojeBanka.

Instituce tvrdí, že poplatek je hrazen jako součást odměny Instituce za poskytnutí úvěru jako bankovní služby a za spravování úvěru jako úkon s bankovní službou související. Podle jejího názoru nelze poplatek posuzovat odděleně od ostatních ujednání úvěrové smlouvy, zejména ujednání o úrocích a o povinnosti poskytnout Navrhovatel za sjednaných podmínek úvěr. Toto tvrzení Instituce potvrzuje čl. 24 Všeobecných obchodních podmínek (ve všech jejich zněních), podle něhož je poplatek účtován jako cena za poskytnuté bankovní služby. Instituce je proto přesvědčena, že ustanovení § 56 odst. 1 občanského zákoníku se nevztahuje na smluvní ujednání o poplatku za spravování úvěru, které vymezuje předmět plnění smlouvy, resp. jeho cenu.

Na podporu svého tvrzení Instituce odkázala na Stanovisko Generální advokátky Trstenjak ze dne 29. 11. 2011 ve věci C-453/10, která mj. uvedla, že roční procentní sazba nákladů obsahuje informace o nákladech, které musí příjemce úvěru zaplatit věřiteli za poskytnutí půjčky a že v celkové struktuře práv a povinností stran vyplývajících z úvěrové smlouvy tato představuje plnění připadající věřiteli.

Instituce namítá, že Navrhovatel měl v době uzavření Smlouvy o úvěru možnost zvolit jiný úvěrový produkt „Půjčka bez rizika – Perfektní půjčka“ bez poplatku za správu úvěru, avšak s o to vyšší úrokovou sazbou, i proto je, podle názoru Instituce, třeba poplatek za správu úvěru vnímat jako součást odměny za poskytnutí úvěru.

K odkazu Navrhovatele na rozsudek německého soudu, Instituce dodala, že dotčené rozhodnutí se vztahuje k otázkám národního německého práva a je založeno zejména na ustanovení § 307 odst. 1 německého občanského zákoníku, které nemá obdobu ve směrnici 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „Směrnice 93/13/EHS“), ani v českém právním řádu.

K námitce Navrhovatele co do neurčitosti a nesrozumitelnosti poplatku Instituce vyjádřila přesvědčení, že pojem spravování úvěru je dostatečně určitý, a proto není nutné ho dále definovat. Instituce odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 8. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1890/2011, v němž zmíněný soud vyslovil, že v případě pochybností o obsahu smluvního ujednání, je prioritní výklad nezakládající neplatnost sporného smluvního ujednání.

K Navrhovatelem tvrzenému omylu Instituce odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. 30 Cdo 251/2002, podle kterého o omluvitelný omyl nejde, pokud mýlící se osoba z nedbalosti nevyužila možnost ověřit si skutečnosti rozhodné pro uskutečnění zamýšleného právního úkonu, a uvedla, že Navrhovatel nikdy nevyužil možnosti žádat vysvětlení dotčeného poplatku.

K dotazu finančního arbitra pak Instituce uvedla, že v případě prodlení klienta je 6. den po splatnosti odeslána upomínka, která je zpoplatněná částkou 500 Kč.

7. Dokazování

Finanční arbitř podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy. Finanční arbitř všechny navržené a jím shromážděné důkazy provedl, když hodnotil každý důkaz jednotlivě a všechny v jejich vzájemné souvislosti, a uvážil o nich takto.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je částka ve výši 80 Kč, kterou zaplatil Navrhovatel dne 1. 9. 2012 Instituci na základě Smlouvy o úvěru jako poplatek za spravování úvěru, resp. předmětem sporu je určení, zda smluvní ujednání o závazku Navrhovatele uhradit Instituci na základě uzavřené Smlouvy o úvěru poplatek za spravování úvěru bylo platně sjednáno a zda Navrhovateli vznikla povinnost tento poplatek Instituci uhradit.

Smlouvu o úvěru uzavřely strany sporu jako smluvní strany s odkazem na § 497 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“). V čl. 1. 2 Smlouvy o úvěru si smluvní strany dohodly, že „[v] souladu s § 273 obchodní zákoníku jsou nedílnou součástí této Smlouvy Všeobecné obchodní podmínky Banky a Úvěrové podmínky pro fyzické osoby nepodnikatele“. Podle čl. 2. 4 Smlouvy o úvěru „[v]ýše cen a poplatků za Bankovní služby poskytnuté Klientovi (v tomto případě Navrhovateli) na základě této Smlouvy je uvedena v příloze (dále jen „Příloha“), která tvoří nedílnou součást této Smlouvy“. Podle čl. 4. 2 Smlouvy o úvěru je Instituce „oprávněna provádět úhradu splátek vyčerpané jistiny Úvěru a úroků převodem z účtu Klienta č. ■ bez dalšího souhlasu klienta“. A konečně, v čl. 8. 2 Smlouvy o úvěru si smluvní strany dohodly, že „[b]anka bude Klienta informovat o výši své pohledávky za Klientem ze Smlouvy oznámení o výši pohledávky (výpisem), a to následovně: způsob zaslání: elektronicky, četnost zaslání výpisů: měsíčně“.

Příloha obsahuje celkem šest položek, a to „zpracování a vyhodnocení žádosti o úvěr 0,8 %, min. 500 Kč“, „spravování úvěru 80 Kč měsíčně“, „změna ve smlouvě vymezených podmínek úvěru z podnětu klienta 2.000 Kč“, „zasílání upomínky při neprovedení splátky úvěru 500 Kč“, „úschova zástavy 300 Kč ročně + 19 % DPH“ a „výši sazby pro výpočet úroků z prodlení platné ke dni uzavření Smlouvy o úvěru 25 % p. a.“. Cena za spravování úvěru je dále v Příloze doslovně specifikována jako „cena je inkasována ode dne uzavření smlouvy o úvěru za každý i započatý měsíc po celou dobu trvání úvěru“ a „stanoví se pevnou částkou bez ohledu na výši úvěru“.

Nedílnou součástí Smlouvy o úvěru byly podle čl. 1. 2 v okamžiku jejího uzavření Všeobecné obchodní podmínky Banky účinné od 1. 1. 2009 (dále jen „Všeobecné obchodní podmínky“) a Úvěrové podmínky pro fyzické osoby nepodnikatele účinné od 1. 6. 2007 (dále jen „Úvěrové podmínky“).

Ve Všeobecných obchodních podmínkách, konkrétně v čl. 1. 3, si smluvní strany sjednaly, že „[c]eny za poskytované bankovní služby a za úkony s Bankovními službami související jsou stanoveny v Sazebníku“. Podle čl. 24. 1 „[k]lient je povinen platit Bance ceny za poskytované Bankovní služby a za úkony s Bankovními službami související, které Banka účtuje v souladu

se Sazebníkem účinným v době poskytnutí dané Bankovní služby ...“. Podle čl. 37 Všeobecných obchodních podmínek se bankovními službami rozumí „jakékoliv bankovní obchody, služby a produkty poskytované Bankou na základě bankovní licence Banky, včetně investičních služeb poskytovaných Bankou jako obchodníkem s cennými papíry“.

V Sazebníku v části 6. s názvem Úvěry jsou ve výši shodné s Přílohou uvedeny ceny za zpracování a vyhodnocení žádosti o úvěr (bod 6. 1. 1. 1), spravování úvěru (bod 6. 1. 1. 2), změnu ve smlouvě vymezených podmínek úvěru z podnětu klienta (bod 6. 1. 11. 1.) a úschovu zástavy (bod 12. 3. 8. 1 až 12. 3. 8. 3). Cena za zasílání 1. upomínky – oznámení o neprovedení splátky úvěru podle bodu 6. 1. 11. 8 pro fyzické osoby je 20 Kč a cena za zaslání 2. a každé další upomínky při neprovedení splátky úvěru podle bodu 6. 1. 11. 9 pro fyzické osoby je 500 Kč a inkasuje se, přesáhne-li celkový závazek po splatnosti 400 Kč. Cena za výpis z úvěrového účtu v papírové nebo elektronické formě – Osobní úvěr, Perfektní půjčka, Úvěr Gaudeamus, Úvěr na nemovitosti, Úvěr Garant a Modrá půjčka pro fyzické osoby podle bodu 6. 1. 11. 4 Sazebníku je zdarma. Podle části Všeobecná ustanovení Sazebníku „[c]ena za bankovní služby se vybírá na základě dohody o ceně mezi klientem a KB“.

Finanční arbitr z Všeobecných obchodních podmínek Instituce účinných od 1. 11. 2009 a účinných od 1. 1. 2011 nezjistil, že by ustanovení rozhodná pro posouzení tohoto sporu, zejména čl. 1, 24 a 37, doznala za trvání smluvního vztahu mezi Navrhovatelem a Institucí změny. Shodný závěr finanční arbitr učinil o rozhodných položkách Sazebníku účinném od 1. 4. 2010, tj. i v době uzavření Smlouvy o úvěru, resp. o položce spravování úvěru, která taktéž nedoznala žádné změny. Finanční arbitr dospěl k závěru, že ustanovení Úvěrových podmínek nejsou pro posouzení předloženého sporu rozhodná.

Z periodického výpisu z účtu, označeného jako typ „SPOTŘEBITELSKÝ ÚVĚR“, č. účtu ■, ze dne 7. 9. 2011, finanční arbitr zjistil, že dne 1. 9. 2011 Instituce zúčtovala transakci ve výši 80 Kč s označením „SPRAVOVÁNÍ ÚVĚRU“ a názvem protiúčtu č. 43-883950287/0100. Dále finanční arbitr z tohoto výpisu zjistil, že dne 20. 8. 2011 byla zúčtována plánovaná splátka úvěru ve výši 1.653 Kč, taktéž z protiúčtu č. ■, a to v rozlišení na splátku jistiny ve výši 1.388,65 Kč, úhradu úroků ve výši 264,35 Kč a platba úroku/pokuty z prodlení byla ve výši 0 Kč. Podle výpisu činil počáteční zůstatek jistiny 31.721,80 Kč, čerpání 0 Kč a po započtení splátky, úroků a poplatku činil ke dni konečný zůstatek jistiny 30.333,15 Kč.

Z předloženého výpisu z běžného účtu Navrhovatele, označeného jako typ „EXTRA KONTO“, č. účtu ■ finanční arbitr zjistil, že plánovaná splátka úvěru ve výši 1.653 Kč byla z tohoto účtu odepsána k 20. dni v měsíci ve prospěch účtu č. ■ a poplatek za spravování úvěru ve výši 80 Kč byl z tohoto účtu ve prospěch účtu č. ■ odepsán k 1. dni následujícího měsíce.

Smlouvu o úvěru, kterou mezi sebou strany sporu uzavřely, finanční arbitr posoudil jako pojmenovaný smluvní typ – smlouva o úvěru ve smyslu § 497 až § 507 obchodního zákoníku. Smlouva o úvěru je podle § 261 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku, absolutním obchodem, a proto, bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu, je relevantním předpisem upravujícím vztahy účastníků řízení obchodní zákoník, konkrétně jeho část třetí.

Z hlediska právní teorie je sporné smluvní ujednání o poplatku za spravování úvěru dvoustranný právní úkon, resp. složený právní úkon, neboť ze dvou jednostranných adresovaných projevů vůle, Instituce a Navrhovatele, byl vytvořen jeden právní úkon. Obchodní zákoník v části třetí, dílu II s názvem „Některá ustanovení o právních úkonech“ upravuje pouze některá

výkladová pravidla právních úkonů, některé otázky týkající se neplatnosti smluvních ujednání a povinnost k náhradě škody způsobené neplatným právním úkonem. V obchodním zákoníku zejména nenajdeme, co je to právní úkon ani jaké má náležitosti, proto je třeba v této otázce použít občanský zákoník, jako obecnou právní normu.

Finanční arbitr proto v řízení zkoumal náležitosti smluvního ujednání o poplatku za spravování úvěru z pohledu občanského zákoníku.

Podle § 34 občanského zákoníku *„[p]rávní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.“* Podle ustanovení § 37 odst. 1 občanského zákoníku *„[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný“*.

Nedostatek svobody nebo vážnosti při uzavírání Smlouvy o úvěru nebyl žádným z účastníků sporu tvrzen, ani finanční arbitr po provedeném dokazování z žádného shromážděného podkladu nenabyl pochybnosti o tom, že by projev vůle učiněný oběma smluvními stranami trpěl nedostatkem vážnosti či svobody, proto finanční arbitr dále posuzoval, zda ujednání o poplatku za spravování úvěru je srozumitelné a určité.

Srozumitelnost právního úkonu chápe finanční arbitr jako kvalitu formy (tj. slovní nebo jiné vyjádření), jakou byla vůle projevena. Určitost právního úkonu pak jako kvalitu obsahu právního úkonu (tj. cíl – vznik, změna či zánik práv a povinností, ke kterému právní úkon směřuje).

Finanční arbitr současně respektuje, jak vyložil oba právní termíny, tedy srozumitelnost a určitost právního úkonu Nejvyšší soud České republiky, např. v rozhodnutí ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1363/2009, *„[n]esrozumitelný je projev tehdy, jestliže nelze zjistit ani výkladem, co jím mělo být vyjádřeno. Určitost projevu se týká jeho obsahové stránky; neurčitý projev je sice srozumitelný, avšak nejistý je jeho obsah. Neurčitost může být odstraněna výkladem podle § 35 obč. zák., avšak výkladem nelze doplňovat to, co právní úkon ve skutečnosti neobsahuje“*. K obchodním závazkovým vztahům pak Nejvyšší soud doplnil v rozhodnutí ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1122/2010, že *„[z]ávěr o neplatnosti právního úkonu pro jeho neurčitost či nesrozumitelnost je opodstatněn pouze tehdy, jestliže pochybnosti o jeho obsahu nelze odstranit ani výkladem za použití výkladových pravidel, stanovených obecně v § 35 odst. 2, 3 obč. zák. a pro obchodní závazkové vztahy též v § 266 obch. zák.“*.

Stejně jako obecné soudy, použije v tomto případě finanční arbitr měřítko typického účastníka smluvního vztahu jako adresáta vůle. Finanční arbitr bude zkoumat, zda vůle typického účastníka je vyjádřena srozumitelně a určitě, tedy jestli ji typický účastník v postavení jejího adresáta může bez rozumných pochybností o jejím obsahu vnímat.

Smlouva o úvěru je obchodním závazkovým vztahem, proto finanční arbitr při výkladu sporného smluvního ujednání o poplatku za spravování úvěru vycházel primárně z úpravy obchodního zákoníku, konkrétně § 266. Podle odstavce 1 tohoto ustanovení platí, že *„[p]rojev vůle se vykládá podle úmyslu jednající osoby, jestliže tento úmysl byl straně, které je projev vůle určen, znám nebo jí musel být znám“*. Odstavec 2 téhož ustanovení dále dodává, že *„[v] případech, kdy projev vůle nelze vyložit podle odstavce 1, vykládá se projev vůle podle významu, který by mu zpravidla přikládala osoba v postavení osoby, které byl projev vůle určen. Výrazy používané v obchodním styku se vykládají podle významu, který se jim zpravidla v tomto styku přikládá“*,

a odst. 4 stanoví, že „[p]rojev vůle, který obsahuje výraz připouštějící různý výklad, je třeba v pochybnostech vykládat k tíži strany, která jako první v jednání tohoto výrazu použila“.

Vyjádření závazku Navrhovatele k úhradě poplatku za spravování úvěru není obsaženo přímo v textu Smlouvy o úvěru, ale až v čl. 24. 1 Všeobecných obchodních podmínek, podle kterého se Navrhovatel zavazuje platit Instituci ceny za poskytované bankovní služby. Ceny za vybrané bankovní služby, mj. i za spravování úvěru, jsou pak podle čl. 2. 4 Smlouvy o úvěru uvedeny v Příloze Smlouvy o úvěru. Ač je závazek Navrhovatele explicitně vyjádřen až ve Všeobecných smluvních podmínkách, není taková konstrukce na překážku srozumitelnosti tohoto smluvního ujednání, neboť sporný poplatek včetně jeho měsíční výše je zřetelně vyjádřen v Příloze, tj. již na 4. straně Smlouvy o úvěru. Finanční arbitr proto považuje závazek Navrhovatele k úhradě poplatku za spravování úvěru za srozumitelný.

Finanční arbitr připomíná, že na vůli Navrhovatele jako účastníka smluvního vztahu je možno usuzovat i z vnějších okolností, např. z realizace smluvního vztahu. Závěr finančního arbitra o srozumitelnosti závazku Navrhovatele je tak podpořen i jeho chováním po uzavření Smlouvy o úvěru, kdy tento sporný poplatek bez výhrad hradil a je tedy zřejmé, že svému závazku rozuměl.

Vyjádření závazku Instituce poskytovat Navrhovateli bankovní službu označenou jakou spravování úvěru není vyjádřeno obvyklým způsobem, tj. např. formulací „Banka nebo věřitel se zavazuje, že bude pro klienta nebo dlužníka ...“.

Závazek Instituce poskytovat Navrhovateli bankovní služby implicitně obsahuje čl. 2. 4 Smlouvy o úvěru odkazující na výše cen a poplatků za bankovní služby, který je systematicky řazen v části Smlouvy o úvěru upravující převážně práva Navrhovatele a jim odpovídající závazky Instituce, jako je výše finančních prostředků poskytovaných Navrhovateli nebo právo Navrhovatele na jejich neúčelové použití.

Finanční arbitr postupem podle § 266 obchodního zákoníku vyložil ustanovení čl. 2. 4 Smlouvy o úvěru, resp. Přílohy a čl. 24. 1. Všeobecných obchodních podmínek, podle úmyslu jednajících osoby, v tomto případě Instituce jako úvěrového věřitele, i podle významu, který mu zpravidla přikládá osoba, jíž je takový právní úkon určen, v tomto případě typickému účastníkovi.

O úmyslu Instituce poskytovat Navrhovateli řadu bankovních služeb není podle názoru finančního arbitra pochyb, neboť nejenom z vyjádření Instituce, ve kterém svůj úmysl poskytovat Navrhovateli bankovní služby tvrdí, avšak i ze smluvní dokumentace vyplývá, že Instituce podle Sazebníku zná desítky služeb, které na základě dohody se svými klienty může těmto poskytovat, např. vedení internetového bankovníctví MojeBanka (bod 3. 4. 1 Sazebníku) nebo výpis z úvěrového účtu v papírové nebo elektronické podobě (bod 6. 1. 11. 4 Sazebníku). Z dokazování, konkrétně z předložených výpisů z úvěrového a běžného účtu nad to vyplynulo, že Instituce prováděla pravidelné měsíční inkaso úvěrové splátky z účtu Navrhovatele a měsíčně, elektronicky zaslala Navrhovateli výpisy z úvěrového účtu.

Ani o úmyslu Navrhovatele nenabyl finanční arbitr pochyb, když tento výslovně uvedl, že se domníval, že poplatek za spravování úvěru bude hradit za službu, kterou bude čerpat.

Finanční arbitr uzavírá, že z projevených úmyslů Navrhovatele a Instituce i z implicitně vyjádřeného závazku Instituce služby poskytovat, vyplývá, že i závazek Instituce ze zkoumaného smluvního ujednání je, byť obtížněji, srozumitelný.

Způsob, jakým finanční arbitr shora vyložil rozhodná smluvní ujednání, se opírá i o konstantní judikaturu obecných soudů, např. rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 23 Cdo 256/2012, jehož právní věta uvádí, že „[p]řípadné pochybnosti o obsahu právního úkonu soud odstraní výkladem založeným na tom, že vedle jazykového vyjádření právního úkonu zachyceného slovně podrobí zkoumání i vůli (úmysl) jednajících osob. Jazykové vyjádření právního úkonu zachyceného ve smlouvě musí být proto nejprve vykládáno prostředky gramatickými (z hlediska možného významu jednotlivých použitých pojmů), logickými (z hlediska vzájemné návaznosti použitých pojmů) či systematickými (z hlediska řazení pojmu ve struktuře celého právního úkonu). Kromě toho soud na základě provedeného dokazování posoudí, jaká byla skutečná vůle stran v okamžiku uzavírání smlouvy, přičemž podmínkou k přihlídnutí k vůli účastníků je, aby nebyla v rozporu s tím, co plyne z jazykového vyjádření úkonu. Výkladem tak lze zjišťovat pouze obsah právního úkonu, nelze jím projev vůle doplňovat. Při nemožnosti zjištění hlediska subjektivního (úmysl jednajícího či jednajících), tak přichází na řadu hlediska objektivní“.

Finanční arbitr nad rámec shora uvedeného ke srozumitelnosti právního úkonu dodává, že schopnost, resp. neschopnost, konkrétního adresáta porozumět právnímu úkonu nelze přičítat k tíži toho, kdo takový právní úkon činní (shodný závěr je zastáván i odbornou veřejností, např. Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. vydání. Praha 2009. str. 337). Sémantický význam slova správa, resp. v tomto případě spravování, je vedení či řízení určitých záležitostí, popř. i administrativa. V běžném jazyce je pojem správa používán např. v souvislosti se správou vlastních záležitostí, správou nemovitostí, ještě častěji bytovou správou nebo např. správou obce. Nelze tedy konstatovat, že by typickému účastníkovi byl pojem správa zcela neznámý.

Finanční arbitr se dále zabýval určitostí projevené vůle smluvních stran, tedy co je předmětem spravování úvěru, přesněji řečeno, jaké úkony nebo jaká konkrétní služba, popř. služby, jsou ve spravování úvěru obsaženy.

Finanční arbitr konstatuje, že předmět spravování úvěru není ani ve Smlouvě o úvěru, Příloze, Všeobecných obchodních podmínkách nebo Úvěrových podmínkách, ani Sazebníku jakkoli definován nebo alespoň naznačen.

Instituce tvrdí, že obsahem spravování úvěru jsou poradenské a konzultační služby, automatická úhrada úvěrového dluhu z běžného účtu nebo možnost Navrhovatele zjistit informace související s poskytnutým úvěrem prostřednictvím internetového bankovníctví MojeBanka. Navrhovatel představu nemá, jen tvrdí, že očekával nějakou službu. Navrhovatel nevedl, jaká byla jeho představa o obsahu takové služby, a to ani na výslovnou žádost finančního arbitra k vyjádření.

Skutečnost, že Navrhovatel nevedl svou představu o obsahu služby spravování úvěru nelze vyložit tak, že Navrhovatel žádnou představu neměl, pakliže sám uvedl, že poskytování služeb ze strany Instituce očekával. Takové tvrzení je účelové a Navrhovatel se jím toliko snaží podpořit svůj blíže neodůvodněný právní názor o neurčitosti ujednání o spravování úvěru.

Zkoumaná Smlouva o úvěru je spotřebitelskou smlouvou, proto typickým účastníkem v pozici Navrhovatele je průměrný spotřebitel v pozici dlužníka v úvěrovém smluvním vztahu.

Průměrný spotřebitel je explicitně definován v odst. 18 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES, ze dne 11. 5. 2005, o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004, jako spotřebitel, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory. Shodné pojetí přijal i Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006 nebo v rozsudku ze dne 30. 8. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1057/2009.

Finanční arbitr tak stejně jako Nejvyšší soud České republiky vycházel z představy průměrného spotřebitele definovaného již na úrovni Evropské unie a zkoumal Smlouvu o úvěru s ohledem na rozumové schopnosti průměrného spotřebitele, který podobné smlouvy běžně uzavírá.

Půjčí-li si spotřebitel finanční prostředky, je jeho závazkem takto získané finanční prostředky vrátit a věřiteli za ně zaplatit sjednanou odměnu. Pro průměrného spotřebitele představuje spravování úvěru služby věřitele, kterými bude věřitel namísto dlužníka zařizovat určité záležitosti, které mají souvislost s poskytnutým úvěrem a ze kterých bude mít dlužník nějakou výhodu. Průměrný spotřebitel si tak může představit, že jej věřitel upozorní na prodlení s úhradou nebo mu podá informace o výši částky nutné k celkové úhradě dluhu, neboť tyto dvě služby Instituce mohou spotřebiteli pomoci dostát svému závazku.

Závazek Instituce zasílat výpis z úvěrového účtu, resp. závazek informovat Navrhovatele o výši své pohledávky za Navrhovatelem oznámením o výši pohledávky, je sjednán samostatně v čl. 8. 2 Smlouvy o úvěru. Současně je tato služba obsažena rovněž v části 6. 1. 1. 2 Sazebníku mezi dalšími bankovními službami souvisejícími s úvěry. V obou případech je cena elektronického zasílání výpisů zdarma. Zasílání výpisu z úvěrového účtu proto nemůže být obsaženo v bankovní službě spravování úvěru, neboť ve smluvní dokumentaci, tj. ve Smlouvě o úvěru a Sazebníku, stojí samostatně a vedle služby spravování úvěru. Instituce ostatně ani netvrdila, že by jednou z činností obsažených ve spravování úvěru bylo právě zasílání výpisů z úvěrového účtu.

Upozornění dlužníka na prodlení se splácením v podobě zaslání upomínky je uvedeno jako samostatná bankovní služba v Příloze a dále v bodě 6. 1. 11. 8 a bodě 6. 1. 11. 9 Sazebníku mezi dalšími bankovními službami souvisejícími s úvěry. Pro účely tohoto řízení není rozhodná skutečnost, že v Příloze i v Sazebníku je cena upomínky sjednána v rozdílné výši. Rozhodná je pouze skutečnost, že zaslání upomínky, stejně jako zasílání výpisu z úvěrového účtu, je bankovní službou sjednanou samostatně a vedle bankovní služby spravování úvěru, a proto finanční arbitr i v tomto případě dospěl k závěru, že ani zaslání upomínky není obsaženo v bankovní službě spravování úvěru.

K tvrzení Instituce, že spravování úvěru obsahuje poradenské a konzultační služby, finanční odkazuje na část 12. Sazebníku s názvem „Ostatní služby“, kde pod bodem 12. 3. 4 je uvedena „konzultace – za každou i započatou hodinu práce“ s cenou 500 Kč + 20 % DPH. Z uvedeného finanční arbitr dovozuje, že i samotnou Institucí jsou poradenské a konzultační služby vnímány jako samostatná bankovní služba. Pro úplnost třeba dodat, že u této položky v části „platí pro“ jsou uvedeny pouze obchodní centrum, obchodní divize a pobočka KB, kolonka fyzická osoba je

ponechána prázdná. Skutečnost, že kolonka pro fyzickou osobu je ponechána bez záznamu však podle názoru finančního arbitra nepřipouští výklad, že fyzickým osobám je konzultace poskytována zdarma. Je-li nějaká služba poskytována zdarma, je taková skutečnost vždy v Sazebníku výslovně uvedena (srovnej např. bod 6. 1. 11. 4 Sazebníku týkající se zasílání výpisů zdarma). Podle názoru finančního arbitra je naopak na místě výklad, že fyzickým osobám konzultace poskytována není.

Rovněž nelze připustit výklad, že neuvedení poradenské a konzultační služby pro fyzické osoby jako samostatné položky Sazebníku znamená právě to, že je dotčená služba obsažena ve spravování úvěru. Byť by byl prokázán úmysl Instituce jako úvěrového věřitele takovou službu Navrhovateli poskytovat, nelze průměrnému spotřebiteli v postavení úvěrového dlužníka podřadit představu o možnosti takovou službu od Instituce za úplatu čerpat. Finanční arbitr je přesvědčen, že hlavním zájmem průměrného spotřebitele v pozici úvěrového dlužníka je splnit svůj závazek spočívající v povinnosti vrátit věřiteli finanční prostředky a zaplatit za ně úroky, kdy pro splnění je rozhodná pouze informace kolik dlužníkovi zbývá zaplatit a zda případně není v prodlení. Ohledně konzultačních a poradenských služeb má finanční arbitr za to, že tyto služby jsou vnímány průměrným spotřebitelem jako imanentní součást úvěrového smluvního vztahu, v tom smyslu, že spotřebitel na druhou stranu nahlíží jako partnera, na kterého se může kdykoliv za trvání smluvního vztahu obrátit s žádostí o informaci nebo konzultaci. Průměrný spotřebitel v České republice je tak nevnímá jako samostatnou službu, ale jako běžnou komunikaci mezi smluvními stranami. Toto povědomí průměrného spotřebitele je navíc posíleno praxí některých finančních institucí včetně Instituce, které pro komunikaci se zákazníkem zřizují bezplatné telefonní linky, takže spotřebitel v případě telefonické komunikace s druhou smluvní stranou nenese ani náklady hovorného.

K tvrzení Instituce, že zajišťuje automatickou úhradu úvěrového dluhu z běžného účtu Navrhovatele, finanční arbitr uvádí, že inkaso je samotnou Institucí opět vnímáno jako samostatná, od spravování úvěru oddělená, služba, která je samostatně sjednána v čl. 4. 2 Smlouvy o úvěru. Finanční arbitr si je vědom, že v poslední době rozšířenou obchodní praxí je splácení dluhu úvěrového dlužníka pomocí inkasa, avšak průměrný spotřebitel je srozuměn se skutečností, že k provedení inkasa z jeho běžného účtu je obvykle třeba jeho souhlasu (který je v tom případě vyjádřen v čl. 4. 2 Smlouvy o úvěru a nikoliv v Příloze u položky spravování úvěr), lze mu proto jen stěží přisoudit představu o inkasu obsaženém ve službě spravování úvěru, proto finanční arbitr dospěl k závěru, že ani tuto službu nelze pod spravování úvěru z pohledu průměrného spotřebitele podřadit.

K možnosti zjistit informace související s poskytnutým úvěrem prostřednictvím internetového bankovníctví MojeBanka, finanční arbitr uvádí, že ačkoliv internetové bankovníctví poskytuje Navrhovateli informace o výši částky nutné k celkové úhradě dluhu, Navrhovatel již tyto informace získává prostřednictvím výpisu, který mu Instituce v měsíčních intervalech zasílá. S ohledem na četnost splátek, která je rovněž měsíční, lze proto jen stěží dospět k závěru, že by průměrný spotřebitel potřeboval informaci o výši svého dluhu více než jednou měsíčně, a tedy že by byl schopen pod službu spravování úvěru podřadit systém, který mu kdykoliv umožní výši svého dluhu zjistit.

Finanční arbitr si je vědom, že Ústavní soud, např. v nálezu ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03, apeluje že „[z]ákladní princip výkladu smluv je prioritou výkladu, který nezakládá neplatnost smlouvy, před takovým výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá, jsou-li možné oba výklady“, současně však ten samý Ústavní soud v nálezu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS

3/06 konstatuje, že „[o]chrana autonomie vůle nemůže být absolutní tam, kde existuje jiné základní právo jednotlivce nebo ústavní princip či jiný ústavně aprobovaný veřejný zájem, které jsou způsobilé autonomii vůle proporcionálně omezit“.

Základním principem, který je v konfliktu s ochranou autonomie vůle, je ve zkoumaném smluvním vztahu ochrana slabší smluvní strany. Navrhovatel vystupuje vůči Instituci v pozici slabší smluvní strany, neb Instituce jako podnikatel, je profesionálem nadaným v oblasti poskytování finančních služeb odpovídajícími znalostmi a schopnostmi, což přirozeně u spotřebitele vyvolává pocit důvěry a správnosti Institucí tvrzených skutečností, když on sám potřebným vědomostním vybavením nedisponuje. Proto je finanční arbitr toho názoru, že ačkoliv Navrhovatel Smlouvu o úvěru podepsal a vyjádřil tak souhlas s jejím obsahem včetně všech jejích součástí, nemůže být nucen plnit své smluvní povinnosti, pokud byl takový závazek založen neplatným smluvním ujednáním.

Navrhovatel a Instituce jako smluvní strany zkoumaného závazkového vztahu srozumitelně projeví svou vůli uzavřít mj. i část Smlouvy o úvěru představující dohodu o spravování úvěru, avšak již tuto vůli neprojevili určitě co do obsahu takového závazku. Ač po provedeném výkladu finanční arbitr dospěl k závěru, že pod pojem spravování úvěru lze podřadit konkrétní bankovní služby poskytované Institucí, současně finanční arbitr dospěl k závěru, že závazek k poskytování takových bankovních služeb byl v tomto případě sjednán samostatně a vedle ujednání o spravování úvěru.

Za takové situace, kdy obsah spravování úvěru nebyl dohodou smluvních stran blíže vymezen, ani nebyla zjištěna shodná vůle stran závazkového vztahu v otázce obsahu tohoto závazku, finančnímu arbitrovi nezbylo než konstatovat, že závazek ke spravování úvěru je neurčitý, neboť ani výkladem nebylo možné určit jeho obsah. Smluvní ujednání zakládající povinnost Navrhovatele k úhradě poplatku za spravování úvěru je tak podle ustanovení § 37 odst. 1 neplatné, neboť je neurčité.

S dalšími dosud nevypořádanými námitkami se finanční arbitr vypořádává následovně.

Instituce stavěla svoji obranu na tvrzení, že ujednání o poplatku za spravování úvěru je cenovým ujednáním a je tudíž vyloučeno z testu přiměřenosti podle §§ 55 a 56 občanského zákoníku. Pro smluvní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí, který je vztahem spotřebitelským, je na místě aplikovat podle ustanovení § 262 odst. 4 obchodního zákoníku, které v části věty za středníkem stanoví, že „*ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku*“, úpravu občanského zákoníku, především hlavy páté s názvem Spotřebitelské smlouvy.

Podle § 56 odst. 1 občanského zákoníku „*[s]potřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran*“, současně však podle odst. 2 téhož ustanovení platí, že „*[u]stanovení odstavce 1 se nevztahuje na smluvní ujednání, která vymezují předmět plnění smlouvy nebo cenu plnění*“. Ustanovení § 55 občanského zákoníku pak v odst. 2 doplňuje, že „*[u]jednání ve spotřebitelských smlouvách podle § 56 jsou neplatná*“.

Obě shora citovaná ustanovení byla do občanského zákoníku začleněna zákonem č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Tato novela občanského zákoníku byla přijata v souvislosti se splněním povinnosti České republiky, jako člena Evropské unie, transponovat do vnitrostátní právní úpravy Směrnicí 93/13/EHS. Cílem této směrnice bylo, s ohledem na vznikající jednotný vnitřní trh Evropské unie, vytvořit shodné podmínky hospodářské soutěže pro dodavatele a současně zajistit účinnější ochranu spotřebitele napříč členskými státy Evropské unie. Členskými státy byla ponechána možnost zajistit ochranu spotřebitele prostřednictvím přísnějších vnitrostátních předpisů.

V originálním znění Směrnice 93/13/EHS čl. 4. bodě 2 stanovila, že „*[a]ssessment of the unfair nature terms shall relate neither to the definition of the main subject matter of the contract nor to the adequacy of the price and remuneration, on the one hand, as against the services or goods supplies in exchange, on the other, in so far as these terms are in plain intelligible language*“. V českém znění pak „*[p]osouzení nepřiměřené povahy podmínek se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem*“.

Český zákonodárce do vnitrostátního právního řádu zařadil ustanovení, které ne zcela odpovídá požadavkům citované Směrnice 93/13/EHS, neboť do ustanovení § 56 odst. 2 občanského zákoníku neprovedl podmínku jasného a srozumitelného jazyka a současně nahradil slovní spojení „hlavní předmět plnění“ pojmem „předmět plnění“. Z tzv. testu přiměřenosti jsou tak vyloučena všechna ustanovení spotřebitelských smluv týkající se cenového ujednání na straně jedné a předmětu smlouvy na straně druhé. Právní názor, že Směrnice 93/13/EHS byla do českého právního řádu transponována ve zkrácené podobě je zastáván rovněž odbornou veřejností, např. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. vydání. Praha 2009. str. 539 až 544.

Finanční arbitr je toho názoru, že ani úmyslem evropského zákonodárce, jak vyplývá z doslovného znění Směrnice 93/13/EHS, nebylo vyloučit z testu přiměřenosti jakékoliv cenové ujednání, o čemž svědčí i použití slovního spojení „main subject matter“. Evropský zákonodárce z testu přiměřenosti vyloučil pouze definici hlavního předmětu plnění, přiměřenost ceny a odměny na straně jedné a služby nebo zboží dodávané za ně výměnou na straně druhé, a to výhradně za předpokladu, že jsou tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem.

Ke shodnému závěru lze dospět i při zkoumání rozhodovací činnosti Evropského soudního dvora, viz např. rozsudek ve věci Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság proti Invitel Távközlési Zrt ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. C-472/10. Po skutkové stránce se spor týkal skutečnosti, že společnost Invitel Távközlési Zrt dodatečně ve všeobecných obchodních podmínkách zavedla klauzuli, podle níž v případě úhrady fakturované částky zákazníkem poštovní poukázkou, měla dotčená společnost právo fakturovat dodatečné náklady, které nebyly původně mezi smluvními stranami sjednány. Evropský soudní dvůr k výkladu čl. 4 bodu 2. v této věci mj. uvedl, že výjimka z testu přiměřenosti „*[s]e nicméně nepoužije na klauzuli, která se týká způsobu změny nákladů na služby, které mají být poskytnuty spotřebiteli*“. Ve své podstatě se tedy Evropský soudní dvůr vyjádřil k otázce způsobu sjednání ceny.

Ostatně i český zákonodárce mezi nepřiměřené podmínky zařadil v ustanovení § 56 odst. 3 písm. i) ujednání o způsobu stanovení ceny, která říká, že „*nepřípustná jsou zejména smluvní*

ujednání, která stanoví, že cena zboží či služeb bude určena v době jejich splnění nebo dodavatele opravňují k zvýšení ceny zboží či služeb, aniž by spotřebitel byl oprávněn od smlouvy odstoupit, je-li cen sjednaná v době uzavření smlouvy při splnění podstatně překročena“. Ačkoliv je výčet obsažený v odst. 3 citovaného ustanovení transpozicí přílohy Směrnice 93/13/EHS, zákonodárce transponoval pouze některá ustanovení této přílohy. Je tedy zřejmé, že i přes odlišnost ustanovení občanského zákoníku, ani český zákonodárce nezamýšlel vyloučit z testu přiměřenosti veškerá smluvní ujednání o ceně.

Finanční arbitr bez ohledu na tento případ dodává, že podle jeho názoru není v rozporu se zákonem, aby cena předmětu plnění byla tvořena více složkami, a to i s odlišným datem jejich splatnosti, neboť ze zákona nevyplývá zákaz takové dohody. Z projevené vůle stran však musí takový úmysl vyplývat. V žádném případě nelze ex post vůli stran o takový úmysl doplňovat.

Smlouva o úvěru je smlouvou pojmenovanou, kdy předmět plnění (poskytnutí finančních prostředků) i jeho cena (v podobě úroků z úvěru) je vymezena v § 497 obchodního zákoníku. Finanční arbitr je toho názoru, že z projevené vůle stran smluvního vztahu nelze ani jejím výkladem dospět k závěru, že poplatek za spravování úvěru představuje právě cenu předmětu plnění, a proto, i ve světle eurokonformního výkladu, dospěl finanční arbitr k závěru, že poplatek za spravování úvěru nepředstavuje v posuzovaném případě cenové ujednání, které by bylo ve smyslu § 56 odst. 2 občanského zákoníku vyloučeno z testu přiměřenosti. Finanční arbitr přitom vycházel z premisy, že cena je hodnota zboží nebo služby vyjádřená zpravidla v penězích. Cena neexistuje sama o sobě, ale vždy se váže na konkrétní zboží nebo službu. V případě, že takové zboží nebo služba neexistuje, není ani možné vyjádřenou peněžitou částku považovat za cenu.

Finanční arbitr podrobil zkoumané smluvní ujednání testu přiměřenosti, kdy hodnotil jaká práva a jaké povinnosti účastníků smluvního vztahu vyplývají ze Smlouvy o úvěru.

Instituce je podle Smlouvy o úvěru povinna poskytnout Navrhovateli finanční prostředky ve výši 50.000 Kč, a to bez sledování účelu, převodem na běžný účet Navrhovatele. Stranami sporu nebyly sjednány žádné odkládací podmínky, ani zajištění úvěru. Podle čl. 8. 2 Smlouvy o úvěru je Instituce povinna zasílat Navrhovateli elektronicky a měsíčně výpisy z úvěrového účtu.

Navrhovatel je podle Smlouvy o úvěru povinen uhradit poplatek za zpracování a vyhodnocení žádosti ve výši 0,8 %, min 500 Kč, vrátit Instituci vyčerpanou jistinu v měsíčních splátkách a hradit Instituci úroky z vyčerpané jistiny. Rovněž je Navrhovatel povinen hradit Instituci poplatek za spravování úvěru ve výši 80 Kč měsíčně.

Finanční arbitr sdílí právní názor Nejvyššího soudu České republiky vyjádřený v rozhodnutí ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4601/2008, jehož právní věta říká, že „[p]ři posuzování platnosti ujednání o smluvní pokutě z pohledu ustanovení § 55 a § 56 občanského zákoníku, které samo o sobě nerovnováhu smluvních stran vyvolávat nemusí, nelze odhlédnout od ostatních ujednání zprostředkovatelské smlouvy a od důsledků, které ujednání mají ve svém souhrnu. Zmíněné ujednání je nutno posuzovat v kontextu s ostatními ujednáními zprostředkovatelské smlouvy. Smlouva jako celek (tj. jednotlivá smluvní ujednání ve svém souhrnu) může představovat výrazně nerovnocenný právní vztah k újmě spotřebitele“.

Jak však finanční arbitr uzavřel výše, ve zkoumaném smluvním vztahu povinnosti Navrhovatele hradit poplatek ve výši 80 Kč měsíčně fakticky neodpovídá žádná povinnost Instituce.

Ani v celkovém kontextu Smlouvy o úvěru nelze dospět k závěru, že je povinnost Navrhovatele hradit poplatek vyvážená jiným právem Navrhovatele, když například bezúčelové použití poskytnutých peněžních prostředků stejně jako nezajištění pohledávky je promítnuto do úroků, které Navrhovatel hradí Instituci v pravidelné splátce úvěru. Takové smluvní ujednání finanční arbitr považuje za nepřiměřené, když v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, a tudíž ve smyslu ustanovení § 55 odst. 2 za absolutně neplatné.

Finanční arbitr je navíc toho názoru, že smluvní ujednání, na jehož základě je Navrhovatel povinen hradit určitou peněžitou částku, aniž by existovalo jakékoli protiplnění Instituce ani jiné právo Navrhovatele, je samo o sobě v rozporu s dobrými mravy a jako takové ve smyslu ustanovení § 39 občanského zákoníku absolutně neplatné. Smluvnímu ujednání ve spotřebitelských smlouvách, jehož podstatou je placení určité peněžité částky spotřebitelem, musí odpovídat alespoň nějaký závazek podnikatele, kterému má být tato částka hrazena, jinak se jedná o nedůvodné přispívání na provozní náklady podnikatele, které slouží k zajištění jeho běžné podnikatelské činnosti.

Takové smluvní ujednání shledal rozporným s dobrými mravy též Nejvyšší soud České republiky, když například ve svém rozsudku ze dne 30. dubna 2009, sp. zn. 23 Cdo 2184/2007, dospěl k závěru, že *[R]ozpor citovaného smluvního ujednání s dobrými mravy spočívá především v tom, že žalobkyně byla podle rámcové smlouvy povinna přispívat dovozatelce na otevření nových prodejen, avšak této její povinnosti podle skutkového zjištění odvolacího soudu neodpovídala žádná povinnost na straně dovozatelky. Nebyl tudíž stanoven žádný závazek dovozatelky odebrat určité množství zboží od žalobkyně, ani doba, po kterou by dovozatelka měla zboží odebrat. Žalobkyně tak byla nucena přispívat na investiční náklady dovozatelky, aniž by se jí za to dostalo jakéhokoliv závazně ujednaného protiplnění ve smyslu garance množství odebraného zboží a doby, po kterou toto zboží bude dovozatelka odebrat. Rozhodující z hlediska posouzení předmětného ujednání jakožto rozporného s dobrými mravy je však skutečnost, že žalobkyně tím, že byla podle ročních smluv povinna přispívat na náklady spojené s otevřením nových prodejen žalované, se podílela na nákladech žalované, ač je věcí každého podnikatelského subjektu, aby si své náklady podnikání hradil sám. Nemá totiž žádné opodstatnění, aby ve vztahu dvou samostatných podnikatelských subjektů přispíval jeden z těchto subjektů na investiční, či provozní náklady druhého subjektu. Ke krytí nákladů podnikatele slouží příjmy z jeho podnikání a tyto náklady nemůže ani zčásti přenášet na podnikatele jiného. Pakliže uvedený závěr byl učiněn ve vztahu mezi podnikateli, o to spíše musí platit ve vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem.*

Finanční arbitr vzhledem k výše uvedeným závěrům konstatuje, že Navrhovatel uhradil poplatek na základě neplatného smluvního ujednání, plnil z neplatného právního úkonu a Instituce se tak ve smyslu ustanovení § 451 odst. 2 občanského zákoníku na účet Navrhovatele bezdůvodně obohatila. Instituce je proto povinna bezdůvodné obohacení na základě ustanovení § 451 odst. 1 občanského zákoníku vydat, a to ve lhůtě určené za tímto účelem Instituci ve výroku I. tohoto nálezu.

8. K výroku II.

Protože finanční arbitr vyhověl návrhu Navrhovatele, ukládá v souladu s § 17a odst. zákona o finančním arbitrovi Instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč, když tato je sankcí nejnižší, která může být v souladu se zákonem o finančním arbitrovi Instituci uložena.

Protože se finančnímu arbitrovi nepodařilo přivést strany sporu ke smíru, rozhodl na základě všech výše uvedených skutečností ve věci tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci. Nález je podle § 17 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi vykonatelný podle občanského soudního řádu, jakmile uplyne lhůta k plnění.

V Praze dne 29. 4. 2013

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr